

PETRI KANGAS

HARHAUTUS

ATENA

© Petri Kangas ja Atena / Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

Atena
Jyväskylä
atena.fi

ISBN 978-951-1-45503-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

»*Painosta, lyö, purista.*»

JOSIF STALIN

PROLOGI

Venäjän Suomen-suurlähettiläs Ivan Osipov istui pääministerin huoneessa Valtioneuvostonlinnassa. Aiheena oli ydinvoima. Venäjän ulkoministeriö oli määrännyt Osipovin välittämään pääministerille Kremlin antaman ukaasin. Siinä määrättiin Perämeren ydinvoimalahankkeen rakentamisluvan nopeaa edistämistä.

»Rakentamislupa on saatava, se on valtioneuvoston asia ja te olette sen puheenjohtaja», Osipov toisti määräyksen aggressiiviseen sävyyn. Osipovin omat uramahdollisuudet, ja ehkä koko olemassaolo, riippuivat nyt tämän aiheen lopputuloksesta.

»Rakentamislupahakemus on, kuten suurlähettiläs tietää, pitkälti kiinni turvallisuusseikoista. Laitostoimittaja ei ole vielä saanut vakuutettua Stukia, siis Säteilyturvakeskusta siitä, että laitos täyttää vaadittavat turvallisuusstandardit», pääministeri vastasi rauhallisesti. Hän katseli pöydän toisella puolella istuvaa Osipovia ja arveli tällä olevan kovat paineet. Sen näki miehestä. Pääministeri ei hätkähtänyt viisikymppisen Osipovin käytöstä, sillä hän oli nähnyt ja kokenut paljon poliittisella urallaan.

»Kyllä minä tiedän mikä Stuk on, todellinen ongelma maallenne, rouva pääministeri.» Osipov puristi oikealla kädellään pöydän reunaa. Pöytään jäi hiestä märkä kohta, kun Osipov otti kahvikupin käteensä. Käsi tärisi adrenaliinin takia ja sekin harmitti. Osipov tuijotti hetken kahvikuppia miettien, miten saisi Suomen pääministerin ymmärtämään Moskovasta annetun viestin vakavuuden.

»No niin, suurlähettiläs. Me arvostamme Suomessa kovin paljon turvallisuutta ja lupa-asia lähtee liikkeelle heti, kun saamme sellaisen turvallisuusarvion, että rakentamisluvulle voidaan näyttää vihreää valoa», pääministeri sanoi havaiten vieraansa käden tärinän, mutta katsoi toisaalle, ettei nolaisi tätä.

»Te olette pääministeri, mutta johtaako tätä maata Stuk? Ettekö saa annettua heille määräyksiä, että tekevät nopeammin arvioitaan, eivätkä puutu kaikkiin pikkuseikkoihin? Kyllä meilläkin ydinvoimaloita on eikä mitään ongelmia ole ollut», Osipov sanoi turhautuneena.

Pääministeri otti kahvikupin käteensä pohtien, mitä huonosti käyttäytyvälle lähettiläälle sanoisi. Vai ilmoittaisiko vain palaverin päättyneen. Vierias istui nyt kädet puuskassa. Lyhyen hiljaisen hetken jälkeen hän sanoi:

»Minun tietääkseni niitä tarvittavia tietoja toimitetaan meille aivan sovitusti, eikä siinä puolella ole ilmennyt mitään ongelmia. Tietoja on saatu, on kysytty tarkennuksia ja ne on saatu. Prosessi etenee aivan aikataulussa. Mikä teidän näkökulmastanne ei ole mennyt niin kuin oli suunniteltu?»

»Meidän näkökulmamme on se, että tämä etenee liian hitaasti. Vaikka olisikin aikataulussa, niin liian hitaasti. Me emme halua odottaa, ja tämä projekti olisi syytä saada liikkeelle, vaikka kaikki virastonne eivät olisikaan tyytyväisiä. Aivan näpertelyä, arvon pääministeri. Olkiluoto on yli kymmenen vuotta myöhässä ja meidän voimalamme olisi ratkaisu Suomen teollisuuden energiansaantiin. Voimme keskustella energian hinnasta, se olisi hyvin edullista suomalaiselle yritysmaailmalle, ellei projekti viivästy. Silloin hinta nousee mahdollisesti paljonkin. Ja onko teillä korvaavaa energiantuotantoa riittävästi?» Suurlähettiläs puhui rauhallisemmin, mutta selvästi uhkaavasti.

»On meillä erilaisia energiantuotantomenetelmiä, kuten tiedätte. Eurajoella aletaan piakkoin tuottaa sähköä, vaikka siellä

ollaankin aikataulusta myöhässä. Kyllä tarvittavat luvat saa heti sinne pohjoisempaankin. Heti kun olemme saaneet riittävät tiedot laitostoimittajalta, joka on teidän valtione omistuksessa. Valtioneuvosto ratkaisee rakentamisluvan, kuten mainitsitte, ja se tehdään heti, kun päätöksenteon tueksi on riittävästi tietoa», pääministeri kertasi ja nousi seisomaan oikean hamettaan. Hän nosti kätensä osoittaen, että palaveri oli päättynyt. Suurlähettiläs istui vielä hetken tuolissaan. Noustuaan viimein kättelemään hän sanoi:

»Teinä en laskisi liikaa sen Eurajoen varaan.»

1

Venäjän ulkomaantiedustelupalvelu SVR:n Suomen asemanjohtaja, eversti Boris Tšubais saapui junalla puolenpäivän aikaan Helsinkiin. Moskovassa oli juuri päättynyt Pohjois-Eurooppaa käsitellyt seminaari. Laiturialueella tammikuinen viima sai vetämään talvitakin vetoketjun ylös saakka. Tuuli pyöritti lunta rakennuksen nurkissa. Mitään kinoksia ei silti ollut, vaan talvi oli enemmänkin tummanpuhuva.

Seminaarin osallistajat olivat olleet SVR:n johtajia ja apulaisjohtajia, jotka vastasivat Pohjoismaiden ja Baltian maiden tiedustelusta ja yhteiskuntiin vaikuttamisesta. Suomi oli ollut kokouksen esityslistalla yhtenä painopistealueena. Syynä Suomeen kohdistuvaan kiinnostukseen oli Nato-yhteistyö. Tosin Ruotsia seurattiin samasta aiheesta, mutta Suomeen liittyi muitakin päivänpolttavia kysymyksiä. Suomen ydinvoimarakentamista oli Venäjällä seurattu pitkään. Eduskunta oli päättänyt ydinvoimalan rakentamisesta Perämeren rannalle, ja voimala oli tilattu venäläiseltä yritykseltä. Hanke oli alusta alkaen kohdannut monenlaisia vaikeuksia. Erityisesti turvallisuusmääräykset olivat ylimitoitettun tarkkoja, aiheeseen johdattanut ydinvoima-asiantuntija oli kertonut. Lupa voimalahankkeelle oli kyllä myönnetty, mutta lupaa rakentamisen aloittamiseksi ei vain kuulunut. Laitetoimittajan oli hyväksyttävä suunnitelmat Säteilyturvakeskuksessa, jonka jälkeen valtioneuvosto käsittelee lupa-asian. Nöyryyttävää suurvallan suuryritykselle, että jonkin pienen maan

yksi virasto voi ratkaista näin mittavan operaation tulevaisuuden.

»Rakentamisluvan käsittelyä on nopeutettava, ja luvan on oltava meille myönteinen», SVR:n ylin johtaja oli sanonut. Määräykseltä kuulostaneen motivointipuheen ja alustusten jälkeen kokousväki oli jakaantunut maakohtaisiin työpajoihin ideoimaan strategioita. Ryhmien tuotokset tallennettiin salattuihin tiedostoihin. Tšubais oli saanut seminaarin lopuksi johtajalta henkilökohtaisesti tehtäväkseen edistää rakentamisluvan käsittelyä. Tiedustelupalvelun veteraani mietti, että aika paljon häneltä pyydettiin. Kun hän katsoi toimistonsa seinällä olevaa Venäjän federaation presidentin kuvaa, häntä alkoi ahdistaa. Pystynkö toteuttamaan itse presidentiltä lähteneen määräyksen? Mitä minulle tapahtuu, jos en?

Tšubais sai seminaarin jälkeen Suomeen liittyvät tiedot diplomaattipostin mukana. Hän selasi muistitkun sisältöä tietokonepäätteellä, joka oli irti verkosta. Näyttöpäätte ja näppäimistö olivat pöydällä ja työasema seinään kiinnitetyn kirjoituspöydän lukitussa kaapissa.

Voisiko Suomeen perustaa uuden puolueen? Vaikka meillä oli jo poliitikkoja taskussamme, niin oma puolue olisi tehokkain ydinvoima-asiassakin. Täytyi jättää tämä aihe vielä kypsymään. Tšubais alkoi miettiä, millaisia uusia henkilöitä piti värvätä Venäjän palvelukseen ja millä keinoilla he pystyisivät ydinvoima-asiaa edistämään, se oli nyt kaiken muun edellä.

Tšubais tarttui pöytäpuhelimeen ja kutsui alaisensa salakuuntelulta suojattuun huoneeseen. Huone oli tehty materiaaleista, jotka estivät ulkoapäin tulevan kuuntelun ja kaiken muunkin seurannan.

Tšubais asetti peukalonsa oven pielessä olevaan lukulaitteeseen. Tunnistamisen jälkeen lukko surahti ja ovi avautui automaattisesti eteiseen. Mitään elektroniikkaa huoneeseen ei saanut tuoda. Sitä varten seinustalla oli lokerikko. Tšubaista harmitti

laittaa puhelimensa lokerikkohyllyyn, johon kannettavat tietokoneet, matkapuhelimet ja kellot oli aina jätettävä. Toisinaan myös vaatteet oli vaihdettava kokoushaalareihin turvallisuusvirkailijoiden valvonnassa. Huoneeseen menijät ja sieltä tulijat tutkittiin pistokokein käsikäyttöisellä skannerilla. Jos kiellettyjä esineitä löytyi, joutui säälimättömän tutkinnan kohteeksi. Lopputuloksena oli yleensä vankeustuomio vakoilusta.

Ikkunaton harmaa tila oli karu, ja siellä oli vain kahdeksan hengen pöytä tuoleineen. Kun kaikki olivat istuutuneet, Tšubais kertoi alaisilleen Moskovon antamasta tehtävästä.

»Meidän pitää saada edistettyä Perämeren ydinvoimalan rakentamista. Tarvitsemme uusia kontakteja asiaa edistämään? Onko meillä omasta takaa resursseja, joita voimme tässä asiassa hyödyntää?» Tšubais alusti.

Kaikki osallistujat olivat SVR:n tiedustelu-upseereja, miehiä ja naisia. Heillä oli diplomaattinen asema suurlähetystössä erilaisin tehtävänimikkein. Oli ulkoasiainsihteereitä, lehdistöneuvos, kulttuuriasiainneuvos ja kaupallinen neuvos sekä eversti itse, lähetystöneuvos.

»Onko meille annettu muita erityisiä tavoitteita Perämeren lisäksi? Vai pyrimmekö vain värväämään perinteisesti uusia kontakteja odottamaan toimeksiantoja, herra eversti?» kysyi lehdistöneuvoksen virkanimikkeellä työskentelevä virkailija.

»Hyvä kysymys, majuri. Saimme tehtäväksemme miettiä, miten ja keitä uusia henkilöitä voisimme saada liitettyä joukkoihimme. Kuten mainitsin, saimme erityiseksi tehtäväksi edistää ydinvoimalahankkeen lupamenettelyjä. Se menee kaiken edelle. Lisäksi pitää hankkia jatkuvasti uusia rekrytointia, kuten aina. Kaikilta aloilta. Pyydänkin teitä kutakin pohtimaan näitä aiheita. Palaamme maanantaina kello yhdeksän tähän samaan paikkaan purkamaan ajatuksianne», Tšubais päätti kokouksen. Osallistujat nousivat poistuaakseen. Mitään pöytäkirjoja tai muistiinpanoja ei

ollut tehty. Kaikki kyllä muistivat saamansa toimeksiannon ja seuraavan kokouksen ajankohdan.

Ryhmä kokoontui huoneeseen uudelleen määrättynä aikana. Tšubais istui siellä ennen muita ja luki tuoretta Pravdaa, joka oli käyty hakemassa Pietarin-junasta. Näkisi uutiset netistäkin, mutta joitakin perinteitä piti olla. Lehti tuoksuikin niin hyvältä, eikä siihen saanut asennettua vakoilulaitteita.

Kaikki saapuivat täsmällisesti. Jotkut osallistujista tosin pitivät everstiä vanhana jäänteenä ja kehityksen tulppana. Tällaiset henkilöväräykset olivat kyberaikana aivan ajanhukkaa. Tietoja sai tehokkaammin, nykyaikaisemmin ja turvallisemmin, kun ei tarvinnut olla henkilöiden kanssa kontaktissa. Riitti, että oli pääsy heidän laitteisiinsa.

»Jos ajatteleme uuden ydinvoimalahankkeen edistämistä, voisiko ajatella, että olemassa olevaan tuotantoon kohdistetaan häiriöitä?» yksi osallistuja ehdotti.

»Voitteko tarkentaa», Tšubais käski.

»Suomessa on nyt sähköä tuottavia ydinvoimaloita kahdella paikkakunnalla yhteensä neljä laitosta. Lisäksi viidettä rakennetaan. Saammeko häiritettyä esimerkiksi rakenteilla olevaa ja viivästettyä sen valmistumista? Mikäli onnistumme siinä, on sillä tuotannon viivästyksen lisäksi pelotevaikutus, että voimme iskeä muihinkin kohteisiin.»

»Mielenkiintoinen idea. Hyvä avaus, majuri Brehova. Onko kenelläkään ajatusta, miten pääsemme näihin kohteisiin ja saamme toteutettua ideanne?»

»Kiitos, herra eversti. Varsinais-Suomessa on eräs oma henkilöresurssimme», Galina Brehova sanoi. Hän ei ollut viitsinyt panostaa tähän tehtävään kovinkaan paljon. Tietoa sai, kun tiesi mistä etsiä tai keneltä kysyä.

»Onko meillä siellä sellaisia?» Tšubais kysyi.

»Kyllä. Meillä on siellä illegaali. Hänellä on toimistotarvikkeiden ja mainoslahjojen myyntiyritys. Yrittäjä on SVR:n palveluksessa ja nykyisin Suomen kansalainen. Käyttää nimeä Niko Jansson. Jansson on verkostoitunut siellä hyvin yli kymmenen vuoden aikana. Hänestä on varmasti hyötyä, koska niillä seuduilla on ydinvoimalakeskittymä ja lisäksi se kolmas rakenteilla», majuri päätti katsauksensa.

Kokouksen muut osallistujat jäivät odottamaan jatkoa siitä, miten konttoritarvikeyrittäjästä voisi olla hyötyä ydinvoimahankkeen edistämisessä. Asiasta ei kuitenkaan keskusteltu enempää, koska Tšubais yllättäen keskeytti kokouksen.

Tšubais oli itse Janssonin valvoja, eikä Janssonista pitänyt olla muilla tietoa. Miten äskeinen majuri oli saanut tiedot Janssonista? Tämä piti selvittää, Tšubais mietti seinää katsellen.

2

Rikoskomisario Ville Rush istui oikeustalon pakkokeinosalin odotustiloissa. Hän oli menossa esittämään sähköasentaja Sune Niemistä vangittavaksi sarjasta asuntomurtoja. Mies oli kulkenut eri puolilla maata pakettiautolla ja etsinyt helppoja kohteita. Hän oli jäänyt kiinni, kun muuten tyhjässä omakotitalossa oli ollut rottweiler kotona. Koira oli ollut aluksi hiljaa ja tullut esiin, kun mies oli tyhjentänyt työhuoneen kirjoituspöydän laatikoita muovisäkkiin. Se oli seissyt ovella ja alkanut murista. Niemiselle oli selvinnyt, että hän ei pääsisi pois talosta. Lopulta koira oli käynyt niin uhkaavaksi, ettei Niemiselle ollut jäänyt muuta mahdollisuutta kuin soittaa itse poliisit paikalle.

Tuomari kuulutti asianosaiset saliin. Pakkokeinotuomarin lisäksi korokkeella olevan pöydän takana istui käräjäsihteeri. Nieminen meni asianajajansa kanssa istumaan heille kuuluvalle paikalle ja Rush omalleen. Saattajina toimivat poliisivankilan vartija ja siniseen poliisiliiviin pukeutunut jutun rikostutkija jäivät istumaan taaemmaksi.

»Jaaha, sitten aloitellaan, keitäs meitä täällä on paikalla? Tutkinnanjohtaja näköjään ja asianajaja Virtanen. Rush aloittaa, olkaa hyvä.»

»Arvoisa oikeuden puheenjohtaja, vaadin Sune Niemistä vangittavaksi useasta törkeästä varkaudesta. Esitutkinta on alkuvaiheessa. Nieminen jäi kiinni tekopaikalta omakotitalosta edellispäivänä. Kotietsinnässä hänen asunnostaan löytyi suuri määrä

rikoksella vietyä omaisuutta. Omaisuus on saatu yksilöityä ja yhdistettyä muihin törkeisiin varkauksiin.» Rush kävi läpi päällisin puolin, mistä rikossarjassa oli kysymys. Erityisinä edellytyksinä vangitsemiselle Rush esitti epäilyn taustaa. Tämä oli tuomittu aiemmin jo kolme kertaa asuntomurroista.

»Päämieheni on ruotsinkielinen, mutta suostuu asian käsittelemiseen suomen kielellä», asianajaja Virtanen sanoi aluksi.

»Voimme puhua myös ruotsia, jos halutaan», käräjätuomari sanoi.

Virtanen ei itse osannut ruotsia, joten hän totesi:

»Pyydän tuomioistuinta vain ottamaan tämän yhteistyön eleen huomioon.»

»Asiat ratkaisevat. Virtanen jatkaa.»

»Päämieheni on syytön. Hän on sähköasentaja ja oli erehdyksessä mennyt taloon, koska ajatteli sähkötyötehtävän olevan siellä. Jos hänet vangitaan, hänen työntekonsa estyy. On aivan totta, että Niemisellä ei ole elätettäviä, mutta hän on sitoutunut työskentelemään monessa eri kohteessa eri työnantajien lukuun», Virtanen perusteli.

»Nieminen. Millaisia työtehtäviä teillä on huomenna ja missä?» tuomari kysyi.

»No, erilaisia urakoita», Nieminen sanoi.

»Jos olisitte huomenna vapaana, mihin osoitteeseen menisitte työtä tekemään?» tuomari kysyi uudelleen.

»Huomenna ei taida olla juuri mitään, mutta pitäisi päästä seurakunnan kokoukseen», Nieminen sanoi yllättäen asianajajansa, joka jatkoi lennosta Niemisen perustelua:

»Rouva oikeuden puheenjohtaja. Päämieheni on sopinut tapaamisista seurakunnan työhön liittyen ja olisi harmillista, jos ne nyt vangitsemisen takia peruuntuisivat.» Seurakuntakortti piti muistaa jatkossakin.

Tuomari katseli papereitaan, ettei paljastaisi turhautumistaan.

Nämä olivat taas näitä selityksiä, kun päämiehelle esitettiin, että muka kaikki mahdollinen tehtiin hänen vapauttamiseksi. Tuomari käski asianosaiset pois salista harkinnan ajaksi.

Nieminen vietiin kiinniottotilaan odottamaan päätöstä. Rush meni ulos salista ja istui penkille oven viereen asianajajan jatkaessa matkaa näille tarkoitettuun tilaan.

Rush alkoi miettiä, miten tapausta saisi hyödynnettyä. Nieminen oli kierrellyt ympäriinsä eli pimeitä keikkoja oli pakko olla useampiakin. Tätä piti jalostaa ja muokata isommaksi. Jos hänellä olisi suuri kokonaisuus tutkittavana, hän voisi perustella ylöspäin, ettei ehdi tehdä muuta. Iso juttu oli aina iso juttu. Tämän kanssa menen julkisuuteen, hän päätti.

Tuomari mietti päätöstään vartin verran ja nuiji ratkaisun pöytään:

»Nieminen määrätään vangittavaksi. Vangittua säilytetään poliisivankilassa ja hänet on siirrettävä laissa säädettyssä määräajassa Rikosseuraamuslaitoksen vankilaan.»

Vartija ja rikoskonstaapeli veivät Niemisen mukanaan. Salin ulkopuolella Rush kysyi asianajajalta:

»Haluatko olla mukana Niemisen kuulusteluissa?»

»Ai kenen?» Virtanen oli jo unohtanut päämiehensä nimen. »Niin tuon... Tulen jos pääsen.» Virtanen katsoi kelloaan ja painui matkoihinsa.

Toimistossa Rush alkoi laatia tiedotetta poliisin julkaisujärjestelmään. Ainoa ongelma tässä oli, että jutut, joihin Nieminen voitiin sovittaa, keskitettäisiin todennäköisesti hänen vastuulleen. Suuri urakka toisaalta, mutta tutkijathan itse työn tekisivät. Hän kutsui tutkintaryhmänsä varajohtajan, rikosylikonstaapeli Sanna Häyriksen huoneeseensa.

»Sarjoita mahdollisia keikkoja. Katso järjestelmistä, mitkä voisivat sopia Niemiselle. Kysy kuulusteluissa, missä on liikkunut

ja tarjoa tukkualennusta», Rush määräsi.

»Millaista tukkualennusta?» Häyrynen ihmetteli.

»No, onhan se hänen etunsa, jos tunnustaa mahdollisimman monta keikkaa kerralla. Ei hän oikeudessa niistä mitään täysiä tuomioita saa. Niemisen kannattaa tarttua tarjoukseen. Jos myöhemmin selviää vielä jotain, niin niistä voi uusina asioina saada lisää tiiliseinä katseltavaksi. Pöytä kerralla puhtaaksi», Rush selvensi ideaansa. Niin juttukokonaisuutta olisi mahdollista kasvat-
taa aivan rehellisestikin.

»Kysellään tietenkin kaikesta mahdollisesta, mutta eihän hänelle voi luvata mitään eikä tehdä sopimuksia», Häyrynen totesi.

»No ei luvata, ei, mutta kyllä hän itsekkin tietää, että jos myöhemmin löytyy DNA:ta tai jotain, niin siitä tulee erillinen tuomio. Kyllä sinä tämän verran voit hänen kanssaan keskustella», Rush hermostui.

Rush alkoi laatia sähköpostia tuntemilleen rikoskomisarioille eri puolilla maata. Hän kirjoitti, että Nieminen oli kiinni ja että jos oli sopivia asunto- tai liikemurtoja, niin Häyryseen voisi olla yhteydessä. Tämän jälkeen Rush meni poliisipäällikön luo tietäen, että virkatie olisi edellyttänyt menemistä ensin rikososaston johtajan luokse, mutta oli parempi esittää suuria aiheita suoraan päällikölle. Piti silti varmistua, ettei lähin esimies ollut huonees-
saan päällikön huoneen lähellä. Ovi oli kiinni. Poliisipäällikön sihteerin ovi oli auki, eikä tätä näkynyt pöytänsä takana. Rush käveli huoneen poikki päällikön ovelle. Liikennevalo näytti vihreää, ja Rush astui huoneeseen.

»Hei, häiritseenkö?» Rush kysyi.

»Et ollenkaan. Istumaan vaan. Mikä miehen mieltä painaa?»
päällikkö kysyi.

»Eipä tässä ihmeempiä kuin että sain paljastettua maanlaai-
juisen murtosarjan. Minulla on tekijä vankina. Hän on liikkunut
ahkerasti ympäri Suomea, eikä kaikkia keikkoja ole varmaan vielä

huomattu. Olin menossa Kuusamon luo kertomaan tästä, mutta Timppa ei ollut huoneessaan», Rush raportoiti.

»Näitä hyviä uutisia aina tarvitaan. Meidän kannattaa heti julkaista onnistumiset ja kertoa ne kansalaisille. Pistä tietoa medialle. Turvallisuudentunne paranee merkittävästi. Poliisihallituksen tutkimuksissa on niin todettu», Pettersson innostui.

»Ilman muuta teen tiedotteen ja uusia sitä mukaa kun asioita selviää», Rush sanoi.

»Onko sinulla riittävästi työväkeä perkaamaan tätä?» Pettersson kysyi.

»Ei minulla ole kuin oman ryhmän väkeä. On se tietysti ongelma, kun uusia juttuja tulee sisään ovista ja ikkunoista, eikä REK ehdi niitä tumpata tarpeeksi nopeasti», Rush totesi. REK oli rikosten esikäsittely-yksikkö, jonka tarkoituksena oli karsia heti osa rikosilmoituksista pois, eli päättää tutkinta ennen kuin se oli alkanutkaan. Poliisipäällikkö ei ihan tarkkaan tiennyt, kuinka laajasta rikossarjasta Rush oli tullut hänelle kertomaan, mutta näki mahdollisuuden kiillottaa poliisilaitoksen imagoa.

»Minä kerron Kuusamolle, että järjestää sinulle tutkijoita jostakin. Laajat kokonaisuudet pitää saada nopeasti pöytäkirjvaiheeseen ja syyttäjälle.»

3

Maanantaiamuna Niko Jansson avasi toimistotarvike- ja liikelahjayrityksensä ulko-oven.

»Huomenta», hän vastasi lähettifirman työntekijälle, joka harppoi kohti punaista autoa. Tuo voisi olla hyvä työ, Jansson pohti. Saisi ajaa ympäri kaupunkia.

»Janssonin toimistotarvike, Jansson», hän vastasi matkapuhelimensa.

»Sisä-Suomen kiinteistönvälityksestä Petrov huomenta», puhelimessa sanottiin.

»Huomenta, mitä Tampereelle kuuluu?» Jansson kysyi.

»Mitäpä tänne, paljon rakennustöitä keskustassa. Tarvitsimme taas palvelujasi ja tuotteitasi. Onko mahdollista, että poikkeat täällä meillä, ehkä vielä tällä viikolla?» Petrov kysyi.

Jansson ajoi yrityksensä nimiin liisatulla nelivetoisella Mercedes-Benz Vito -pakettiautolla kohti Tamperetta. Jansson oli alun perin kotoisin Petsamosta, kaupungista, joka oli jäänyt sodan jälkeen Suomelta Neuvostoliitolle luovutetulle alueelle, lähellä Norjan rajaa. Jansson oli oppinut suomea jo lapsuudessaan, koska hänen äitinsä oli suomenkielinen. Alkuperäiseltä nimeltään Niko Jansson oli Nikita Janajev ja hän oli Venäjän ulkomaantiedustelupalvelu SVR:n tiedustelu-upseeri. Jansson oli ollut Suomessa kymmenen vuotta ja oli nyt maan kansalainen. Toimistotarvikkeisiin ja liikelahjoihin erikoistuneen yrityksensä hän oli perustanut SVR:n määräyksestä ja rahoittamana.

»Terve, terve, oliko hyvät ajokelit?» Petrov kysyi, kun Jansson saapui kiinteistönvälitystoimistoon rautatieaseman lähellä olevassa liikekeskuksessa.

»Sellaiset normaalit, ei isompia ongelmia.»

»Olet varmaan kahvin tarpeessa.»

Miehet kävelivät kohti kahvilaa. Ennen ovea Petrov sanoi:

»Mene tuonne sisälle, näet siellä tutun henkilön.» Tämän sanottuaan Petrov jatkoi matkaa kahvilan ohi.

Kahvilan nurkassa istuva, harmaaseen pukuun ja harmaaseen villakangastakkiin pukeutunut Tšubais nosti muutamaa sormea pöydänpinnasta merkiksi Janssonille. Tämä lähti tulemaan kohti pöytää.

»Katsos vain, johtaja itse», Jansson sanoi.

»Tervehdys.»

»Kiitos. Nyt taitaa olla tärkeämpi aihe kyseessä?»

»Menen suoraan asiaan. Sinun suunnallasi asuu ja työskentelee rikoskomisariona Ville Rush -niminen mies», Tšubais sanoi.

»Itse asiassa tunnen hänet, kuuluu samaan golfkerhoon», Jansson sanoi.

»Aivan niin, ja nyt minua on pyydetty välittämään sinulle tehtävä. Rush on Suomen ja Britannian kaksoiskansalainen. Moskova haluaa katsoa, olisiko Rushista hyötyä. Hän on kuitenkin poliisi ja suomalainen sekä brittikin vielä. Venäjä ei ole sellainen taho, joka herättäisi hänessä myötätuntoa, mutta Britannia saattaisi olla», Tšubais sanoi.

»Pääsen kyllä hänen kanssaan kontaktiin, onnistuu», Jansson sanoi. »Onko tarkempia tavoitteita hänen suhteensa?»

»Sinun pitää laatia suunnitelma, miten hänet värvätään niin, ettei hän tiedä olevansa värvätty, ainakaan Venäjälle.»

Tšubais oli jäänyt suurlähetystössä pidetyn palaverin jälkeen pohtimaan Janssonin hyödyllisyyttä ydinvoimahankkeen edistämisessä. Länsirannikolla oli jo toiminnassa ydinvoimalakeskitty-

mä. Ehkä sinne voisi tosiaan kohdistaa häiriöitä. Janssonille piti löytää kontakti, jonka avulla asiaa edistettäisiin. Rushin nimi oli tullut erityisesti media-analyseissä esille.

Tšubais otti haarukalla palan leivosta, mutta Jansson ei koskenut omaansa. Leivos ja kahvi olivat olleet valmiiksi pöydässä. Sellaisiin ei koskettu.

»Rush on kiinnittänyt huomiota sikäli, että hän on aika paljon julkisuudessa kertomassa rikosasioista. Esiintymistä ja puhetapaa sekä taustaa ja kaikkea siihen liittyvää on analysoitu. Mies on kunnianhimoinen. Ei välttämättä mikään työn sankari mutta saa asioita sujumaan tai ainakin saa sen näyttämään siltä. Eteenpäin pyrkivää, narsismiin viittaavaa luonnetta on hyödyllistä kehittää ja käyttää meidän asiamme edistämiseksi.»

»Mihin siis pyritään? Onko jokin tarkempi tavoite?»

»Rushin saama menestys hyödyttää hänen esimiehiään, jotka palkitsevat häntä. Se auttaa lopulta myös meitä lumipalloehtin tavoin. Tässä on muistitikku, jossa on analyysi Rushista sekä poliisipäällikkö Petterssonista. Salasana on maurikalevi, pienillä yhteen kirjoitettuna», Tšubais kertoi.

»Ok», Jansson vastasi.

»Rushin koodinimi on Kalevi. Pettersson on hyvä pitää koko ajan näköpiirissä. Hänen koodinsa on Mauri. Heitä ohjataan ja käsitellään tilanteen mukaan. Jää sinun arviointisi varaan, kuinka kumpaakin lähestyt. Rushilla ei ole varsinaisesti sellaisia tietoja, joita kaipaisimme juuri nyt, mutta tulevaisuudessa on toisin.»

Tšubais ei vielä antanut Janssonille tarkkaa toimeksiantoa, vaan nousi, otti nahkaisen lentäjäsalkkunsua päähinevalikoimasta lierihatun ja laittoi sen päähänsä. Kauppakeskuksissa ja kaupungilla oli paljon valvontakameroita, jolloin hattu ja alaspäin painettu katse haittasivat tunnistamista. Varovaisuus tuli selkäytimestä.

Tšubais oli lähtenyt liikkeelle aamulla viideltä, kun diplomaattikilvin ja tummennetuin lasein varustettu musta tila-auto

oli noutanut hänet kotoa Nervanderinkadulta. Auto oli suunnannut aluksi moottoritietä Helsingistä Tampereen suuntaan, mutta kääntynyt Riihimäen kohdalta Forssaan. Forssan hautausmaan pysäköintipaikalla hän oli siirtynyt ruotsalaisen peiteyrityksen luottokortilla vuokratun Fordin kyytiin.

Auto oli ajanut Tampereella ensin kerrostalolähiöön, josta Tšubais oli tullut bussilla rautatieasemalle ja mennyt vastapäisen hotellin kahvioon. Juotuaan kahvit hän oli käynyt miestenhuoneessa vaihtamassa päähänsä lippalakin ja kävellyt aamuruuhkassa tapaamispaikalle. Seuranta hän ei ollut havainnut. Nämä ketunlenkit ja harhautukset olivat välttämättömiä, koska määränpää ei saanut paljastua. Rasittavaa tällainen silti oli, varsinkin nyt vanhemmiten, lähetystöneuvos ajatteli kävellessään konserttitalon pysäköintipaikalle, jossa hän nousi henkilöautoon. Kuljettaja lähti ajamaan reipasta vauhtia Helsinkiin.

4

Rush laati tiedotetta ja pohti, pitäisikö järjestää varsinainen lehdistötilaisuus murtosarjasta. Oliko tapaus tarpeeksi laaja sellaiseen? Petterssonille oli tosin jo tullut kerrottua, että kokonaisuus oli suuri. Asuntokohteita oli viisitoista ja liikemurtoja kolme, joka oli jo itsessään iso rikoskokonaisuus, mutta Rush oli sitä mieltä, että niitä oli pakko olla vielä enemmän. Hän päätti kertoa luvut kahdella. Medialle ei kannattanut ilmoittaa mitään pikkujuttuja. Varmaan pimeitä murtoja tulisi vielä lisää esiin, joten ei tiedotteessa ollut liikaa Koh-i-Nooria. Mediatiedotteen avulla sai vain nimensä lehtiin, mutta tiedotustilaisuuteen tuli usein myös paikallistelevio. Koh-i-Noorilla viimeistelty rikoskokonaisuus alkoi kuulostaa sen verran merkittävältä, että Rush päätti kutsua median koolle poliisilaitoksen auditorioon seuraavana päivänä.

Medialle piti järjestää tarjoilua. Hankinnoista päätti hallintopäällikkö. Rush päätti käydä viemässä täyttämänsä lomakkeen suoraan avovaimolleen, poliisilaitoksen hallintopäällikkö Tiina Mäelle.

Rush seisahtui Mäen avoimen oven kynnykselle. Huoneessa istui voimankäytönkoulutuksesta vastaava komisario jättämässä harjoitteluun tarvittavien patruunoiden hankintaesitystä.

»Mihin näitä patruunoita tarvitaan näin paljon?» Mäki kysyi komisariolta.

»Kaikki poliisit pitää kouluttaa ja järjestää harjoittelukertoja

ympäri vuoden. Varasto alkaa loppua», komisario tuskaili siviilitaustaisen hallintopäällikön tietämystä.

»Eikö tämä ole vähän yliampuvaa?» Mäki ilahtui keksimästään vertauksesta.

»Tuo on ihan normaali määrä. Näin on aina tehty.»

»Vai on tehty aina? Ei virheitä kannata toistaa uusilla virheillä. Laadi sellainen suunnitelma, jossa ei tarvitse ampua näin paljoa», Mäki määräsi kärsimättömänä. Hän halusi kuulla, mitä Rushilla oli asiaa.

»Ei tämä ole virhe. Harjoittelu perustuu lakeihin ja asetuksiin, ei niitä voi kiertää.» Tuuheatukkainen komisario haroi hiuksiaan.

»Aina voi kiertää», Mäki sanoi. »Tee uusi suunnitelma perjantaihin mennessä.»

»Poliisi on minun johdollani paljastanut valtakunnanlaajuisen asuntomurto-sarjan. Rikokset on tehty noin kuukauden aikana ja anastettu omaisuus koostuu pääasiassa koruista, elektroniikasta, käteisestä rahasta ja ampuma-aseista. Lisäksi on viety passeja ja muita henkilöpapereita sekä pankkitunnuksia. Omaisuuden arvo saattaa nousta satoihin tuhansiin euroihin.»

Rush seiso auditoriossa ja osoitti sormellaan taululle heijastettuja kuvia poliisin haltuun ottamasta omaisuudesta. Kymmenkunta toimittajaa eri medioista oli tullut paikalle ja nautti nyt kahvia ja pullaa. Rushin eteen pöydälle oli aseteltu mikrofoneja ja tallennuslaitteita. Joku toimittaja kuvasi videokameralla tilaisuutta. Myös Mäki istui huoneen takaosassa.

»Poliisi epäilee, että yksi kantasuomalainen tekijä on murtautunut ainakin kolmeenkymmeneen asuintaloon ja kuuteen liikeyritykseen. Käräjäoikeus määräsi vaatimukseni mukaisesti miehen vangittavaksi. Tutkinta jatkuu aktiivisena ja olemme olleet yhteydessä poliisilaitoksiin eri puolilla Suomea saadaksemme selville rikossarjan koko laajuuden. Tarvittaessa ulotamme

tutkinnan myös ulkomaille», Rush kertoi vaihtaen kuvia tiheään tahtiin.

»Miten eri poliisilaitoksissa on suhtauduttu tämän rikoskoko-
naisuuden ratkeamiseen?» Ylen toimittaja kysyi.

»Poliisilaitoksissa ympäri maata on oltu haltioissaan asiasta ja täällä meidän suunnallamme tietysti myös. Jäihän tekijä näillä kulmilla kiinni, ja pääsin rikostutkijoideni kanssa tuoreeltaan seuraamaan lämpimiä jälkiä. En voi kuitenkaan sanoa tämän enempää tutkinnallisista syistä. Tiedotan heti lisää, kun voin», Rush vastasi minämuotoa painottaen ja katsoen suoraan kameraan. Hän ajatteli sen vahvistavan sanomaa, ikään kuin puhuisi suoraan katsojalle.

Rush oli pukeutunut ruskeisiin reikäkoristekengiin ja tummansiniseen pukuun, jonka takin rintataskussa oli liina. Hän oli muutenkin alkanut panostaa enemmän pukeutumiseensa. Jos halusi eteenpäin, piti näyttää siltä. Lisäksi piti brändätä itseään ja luoda vaikutelma vaarallista työtä tekevästä rikoskomisariosta. Tästä syystä hän oli kiinnittänyt vyölle virka-aseensa koteloineen, joka vilahti muutaman kerran takin alta. Jokunen paikallisradio-kin eri puolilta maata teki juttua ja useampi sanomalehti soitti päivän mittaan haastatteluja. Tuntui hyvältä.

»Eiköhän poiketa kaupungilla juhlistamassa äskeistä presssiä. Sinusta on kohta kuvia joka lehdessä ja kanavalla», Mäki sanoi.

Takaisin töihin ei enää sinä päivänä viitsisi palata. Rushin oli silti pakko pitää kännykkä auki haastatteluja varten. Pariskunnan ylittäessä suojatietä käsi kädessä taaempana punaisissa valoissa odottavan poliisiauton kaiuttimesta kuului yskäisy. Mäki katsoi auton suuntaan ja näki, kun matkustajan paikalla istuva konstaapeli muodosti kämmenillään sydämen. Rush katsoi kiusaantuneena pois päin, mutta Mäki vilkutti konstaapeleille.

Rushin ryhmään oli lisätty rikostutkijoita muista tutkintaryhmis-
tä murtosarjaa selvittämään. Ryhmien tutkinnanjohtajat protes-
toivat, koska mikään erityinen hoppu ei jutun suhteen enää ollut.
Nieminen oli tunnustanut kuulusteluissa kaikki ne tekonsa, joihin
poliisilla oli näyttöä: DNA-testien positiivisia tuloksia, valvonta-
kameroiden kuvia tai muita todisteita. Hän oli kaiken lisäksi tut-
kintavankeudessa, eli poliisilla oli hyvin tutkintarauhaa.

»Miten Rush sai meiltä tutkijoita pikku varkausjuttuunsa?»
yhden yksikön ryhmänjohtaja kysyi rikoskomisariolta.

»Kävi pyytämässä päälliköltä. Ville on jostain syystä suuren
päällikön suosiossa. Kukaan ei tiedä miksi, mutta näin nyt vain
on», rikoskomisario vastasi.

»Meidän ryhmämme väki joutuu pian tekemään Rushin yk-
sikön pöytäkirjatkin. Onneksi niitä ei ole niin monta kuin mitä
hän lehdissä väitti. Mutta joka jutusta oma pöytsikkänsä. Sitten
vielä tavaroiden omistajien selvittäminen ja palauttaminen. On
siinä vielä Vilelläkin pohtimista», ryhmänjohtaja mietti. »Mutta
mikäli vanhat merkit pitävät paikkansa, meikäläinen niitä joutuu
murehtimaan. Ei Ville itse viitsi mitään paperihommia tehdä,
paitsi tiedotteita.»

Seuraavana aamuna Jansson luki nettilehdestä Rushin haastatte-
lua varkaussarjan tutkinnasta. Kukahan se varas on, hän mietti, ja
miten henkilöllisyyden saisi selville. Hän päätti soittaa Rushille.

»Terve, Janssonin Niko tässä.»

»Terve. Mitäs tuplabogey-mies? Niinhän sinulle pari kertaa
viime kesän kierroksilla kävi», Rush vastasi.

»Älä lyö lyötyä. Ei kai yksi, kaksi yli parin niin paljon ole, ja
baarissahan otettiin kolme vähintään», Jansson sanoi.

»No joo, niin taisi tosiaan käydä, muutama ja muutamassakin
baarissa. Onko murheita?» Rush kysyi.

»Ei mitään ihmeempää mutta jotain kuitenkin. Luin tänään